

органічно пов'язані й тісно переплетені. Якщо в моноетнічній державі всі три суверенітети співпадають, то в поліетнічній державі їх співвідношення досить складне. Іншими словами, національний та державний суверенітети, по суті, є різними формами прояву народного суверенітету: перший відбиває його етнічну організацію, а другий – державну.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Національно-державне будівництво: концептуальні підходи, сучасна наукова література / За ред. Ю. І. Римаренка. – К., 1999. – С. 288.
2. Баймуратов М. А., Коссей В. С. Международное сотрудничество органов местного самоуправления Украины: концептуальные основы, инновационная деятельность. Лекции. – Одесса, 1998. – С. 9.
3. Міжнародний пакт про громадянські та політичні права // Закони України. Міжнародні договори України. Т. 14. – К., 1998. – С. 713; Международный пакт об экономических, социальных, культурных правах // Международные акты о правах человека. Сборник документов. – М., 1998. – С. 44.
4. Абдулатипов Р. Россия: национальное возрождение и межнациональное сотрудничество. – М., 1994. – С. 16.
5. Баглай М. В., Туманов В. А. Малая энциклопедия конституционного права. – М., 1998. – С. 445.
6. Старовойтова Г. Национальное самоопределение: подходы и изучение случаев. – СПб., 1999. – С. 14.
7. Ахмедшин В. И. Народ как субъект права на самоопределение // Вестник МГУ. Серия 11. Право. – 1998. – № 2. – С. 110.
8. Дністрянський С. С. Нова держава. – Відень, Прага, Львів, 1923. – С. 12.
9. Конституція України. Коментар / За ред. Опришко В. Ф. - К., 1996. – С. 25.
10. Тодыка Ю. Н. Конституция Украины: проблемы теории и практики: Монография. – Х., 2000. – С. 153.
11. Нікітюк В. О. Статус етнонаціональних меншин (порівняльно-правовий аспект): Автореф. дис. к. ю. н. 12.00.02. – К., 1995. – С. 17.
12. Римаренко Ю. І. Політико-правове забезпечення інтересів етнічних меншин в українському соціумі // Українська нація і етнічні меншини: перспективи інтеграції в громадянське суспільство та майбутнє східної Європи. – К., 1994. – С. 17-18.

УДК 347.9

Куцевич А.А.,

*Київський національний університет
імені Тараса Шевченка,
студентка магістратури*

ПІДХОДИ ДО РОЗУМІННЯ НОТАРІАЛЬНОЇ ТАЄМНИЦІ ЯК ПРИНЦИПУ НОТАРІАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

У статті розкривається зміст поняття «нотаріальна таємниця» як одного з основоположних принципів здійснення нотаріальної діяльності, який довів свою неминущу цінність у забезпеченні конфіденційності взаємовідносин нотаріуса та заінтересованих осіб, що відображається у зберіганні в таємниці відомостей, одержаних нотаріусами у зв'язку з вчиненням професійних дій, дається класифікація таємниць та осіб, на яких покладено обов'язок не розголошувати відомості, що становлять нотаріальну таємницю.

Ключові слова: *нотаріат, нотаріус, таємниця, нотаріальна таємниця*

В статье раскрывается содержание понятия «нотариальная тайна» как одного из основополагающих принципов осуществления нотариальной деятельности, который доказал свою непреходящую ценность в обеспечении конфиденциальности взаимоотношений нотариуса и заинтересованных лиц, отражается в хранении в тайне сведений, полученных нотариусами в связи с совершением профессиональных действий, дается классификация тайн и лиц, на которых возложена обязанность не разглашать сведения, составляющие нотариальную тайну.

Ключевые слова: *нотариате, нотариус, тайна, нотариальная тайна*

The article reveals the meaning of the notion "notarial secret" as one of the fundamental principles of notarial activity, which has proved its inevitable value in maintaining the confidentiality of the relationship of the notary and interested persons, which is reflected in the secrecy of information and received information. , a classification of secrets and persons entrusted with the duty not to disclose information constituting a notarial secret is given.

Keywords: *notary, notary, secret, notarial secret*

Актуальність теми обумовлена тим, що наукове та правове значення нотаріальної таємниці є надзвичайно вагомим, адже вона є важливим принципом нотаріального процесу та одним із елементів нотаріальної процедури, яка не тільки впливає на весь нотаріальний процес, але й формує довіру суспільства до інституту нотаріату. Цим зумовлена потреба в аналізі та, в подальшому, – вдосконаленні законодавства на предмет повноти регулювання нотаріальної таємниці, в аспекті її реалізації у нотаріальних відносинах та уточненні порядку надання відомостей, які становлять нотаріальну таємницю.

Вченими в різні часи досліджувалися актуальні питання та проблеми нотаріальної таємниці. Це праці таких вчених, як Н.С. Горбань, О.О. Кармаза, О.М. Моїсеєва, В.М. Парасюка, Л.С. Сміян, С.Я. Фурса та ін. Однак це питання потребує подальшої конкретизації, зокрема аспект можливого розголошення нотаріальної таємниці нотаріусом.

Відповідно до ст. 8 Закону України «Про нотаріат» (далі – Закон) поняття нотаріальної таємниці слід розуміти як сукупність відомостей, отриманих під час вчинення нотаріальної дії або звернення до нотаріуса заінтересованої особи, в тому числі про особу, її майно, особисті немайнові та майнові права і обов'язки тощо. Раніше ст. 8 Закону була значно звужена і не визначала поняття нотаріальної таємниці, крім того законодавець використовував зовсім інше словосполучення «таємниця вчинення нотаріальних дій», наразі – «нотаріальна таємниця».

Нотаріальна таємниця є одним із основоположних принципів нотаріального процесу, який знаходить свій практичний прояв через встановлений обов'язок нотаріуса, який закріплений в ч. 3 ст. 5 Закону, - зберігати в таємниці відомості, одержані ним у зв'язку з вчиненням нотаріальної дії.

Також нотаріальна таємниця є одним із невід'ємних елементів нотаріальної процедури, яка закріплена в законодавстві та має безпосередній вплив як на саме нотаріальне провадження, так і на його організацію.

На думку С. Я. Фурси нотаріальну таємницю потрібно розглядати з двох боків. З одного боку, це таємниця особи, яка звернулася за вчиненням нотаріальної дії (мотив звернення та сам факт звернення до нотаріуса; надані для дослідження документи; досягнутий після звернення до нотаріуса результат; відомості про особисте життя особи тощо), з іншого - таємниця нотаріуса як фахівця (відомості про надані поради, консультації тощо). Важливими є обидві характеристики поняття таємниці вчинення нотаріальних дій, і обидві мають бути законодавчо закріплені [1. С.187].

Парасюк відносить нотаріальну таємницю до різновидів професійної таємниці. Як відомо, професійна таємниця - це матеріали, документи, інші відомості, якими користується людина в процесі виконання своїх професійних обов'язків, які забороняється розголошувати у будь-якій формі [2, С. 182].

В рамках режиму будь-якої таємниці можна виділити ряд характерних її складових, не винятком є і нотаріальна таємниця. Аналіз існуючих видів професійних таємниць [3. С. 53], а також норм законодавства про нотаріат дозволяє виявити наступні елементи режиму нотаріальної таємниці:

1) перелік відомостей, які становлять нотаріальну таємницю; критерії та порядок віднесення тих чи інших відомостей до відомостей, що становлять нотаріальну таємницю;

2) коло суб'єктів, уповноважених засекречувати інформацію в режимі нотаріальної таємниці та забезпечувати їх конфіденційність, їх правовий статус;

3) перелік суб'єктів, які мають право на доступ до відомостей, що становлять нотаріальну таємницю, на законних підставах;

- 4) заходи охорони конфіденційності в рамках режиму нотаріальної таємниці;
- 5) допуск третіх осіб до відомостей, що становлять нотаріальну таємницю;
- 6) співвідношення режиму нотаріальної таємниці з іншими правовими режимами інформації обмеженого доступу;
- 7) відповідальність за незаконні дії з відомостями, що становлять нотаріальну таємницю.

На нашу думку, нотаріус не може просто відмовити у розголошенні нотаріальних дій, оскільки згідно зі ст. 5 Закону, він має сприяти громадянам, підприємствам, установам і організаціям у здійсненні їх прав та захисті законних інтересів, роз'яснювати права і обов'язки, попереджати про наслідки вчинюваних нотаріальних дій для того, щоб юридична необізнаність не могла бути використана їм на шкоду.

Враховуючи викладене, при направленні відмови, вважаю за необхідне наголосити на таких моментах: не писати у листі-відповіді прізвища та імена, адреси та взагалі будь-які відомості про майно чи осіб, навіть, якщо вони були названі у листі-запиті, і обов'язково роз'яснювати порядок отримання запитуваної інформації або випадки її надання.

Пропоную зразок відповіді на запит нотаріуса про наявність заповіту (додаток 2). У разі залучення нотаріуса як свідка до господарського процесу прошу звернути увагу на п. 8. Пленуму Вищого господарського суду України від 24.10.2011 № 10 «Про деякі питання підвідомчості і підсудності справ господарським судам». Вказана стаття не містить особливостей участі нотаріуса як свідка, а тому і розголошення таємниці вчинення нотаріальних дій можливе лише у випадках і порядку, передбачених ст. 8 Закону.

Згідно з ухвалою суду нотаріуса можуть зобов'язати надати для огляду суду нотаріально посвідчені документи, та документи, на підставі яких вони посвідчувались. На мою думку, документи можна показати лише судді. Якщо суддя вважає за необхідне ознайомити сторін, він має сам це оголосити під протокол судового засідання і зробити це сам.

Нотаріус не має право відкривати документи жодним стороннім особам. У разі залучення нотаріуса, як свідка у цивільному процесі згідно зі ст. 51 Цивільного процесуального кодексу України нотаріуси не можуть розголошувати відомості, які становлять нотаріальну таємницю, як особи, які за законом зобов'язані зберігати в таємниці відомості, що були довірені їм у зв'язку з їхнім службовим чи професійним становищем. Стаття 65 Кодексу адміністративного судочинства України і ст. 65 Кримінального процесуального кодексу України теж забороняють допитувати нотаріуса як свідка. Але ця стаття не звільняє від вимоги надання письмових довідок чи копій документів у разі направлення відповідного запиту в порядку ст. 8 Закону. У тих випадках, коли до нотаріуса звернулася особа, щодо якої вчинялась нотаріальна дія, то згідно з наказом Міністерства юстиції України від 27.01.2016 № 235/5 «Про внесення змін до Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України» (далі — Порядок), що набрав чинності 09.02.2016, на вимогу фізичних або юридичних осіб, щодо яких вчинялася нотаріальна дія, нотаріуси вправі видавати копії документів, що зберігаються у справах державної нотаріальної контори, державного нотаріального архіву або приватного нотаріуса. Вірність таких копій засвідчується за правилами глави 7 розділу II Порядку з проставленням відмітки «Зі справ нотаріальної контори (архіву, приватного нотаріуса)»

Відповідно до ч. 11 ст. 8 Закону України «Про нотаріат» нотаріус не має права давати свідчення в якості свідка щодо відомостей, які становлять нотаріальну таємницю, крім випадків, коли цього вимагають особи, за дорученням яких або щодо яких вчинялися нотаріальні дії. Законодавцем не зазначено, як саме має виражатися така вимога, а це може призвести до зловживань зі сторони особи, яка саме і вимагала розголошення нотаріальної таємниці від нотаріуса, вона може відмовитися від своїх слів, а це призведе до притягнення нотаріуса до відповідальності зі санкцією у вигляді анулювання свідоцтва про право на заняття нотаріальною діяльністю (п. ж ч. 1 ст. 12 Закону України «Про нотаріат»). Необхідно доповнити зазначене положення таким аспектом, що нотаріус притягується як свідок у разі письмової вимоги до нього осіб, за дорученням яких або щодо яких вчинялися нотаріальні дії.

Таким чином, уточнено порядок притягнення у якості свідка нотаріуса та особливостей здійснення нотаріальної таємниці.

Пропонуємо доповнити ч. 11 ст. 8 Закону України «Про нотаріат» та викласти її в наступній редакції: «Нотаріус притягується як свідок у разі письмової вимоги до нього осіб, за дорученням яких або щодо яких вчинялися нотаріальні дії».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Фурса С. Я Теорія нотаріального процесу // Науково-практичний посібник. – К: Алерта; Центр учбової літератури. – 2012. – С. 187
2. Парасюк В.М. Нотаріальна таємниця: окремі спірні питання // Митна справа (Митний комплект): Митні правила. - 2010. - № 6. - Ч. 2. - С. 182
3. Турченко О. Щодо поняття професійної таємниці // Правничий часопис Донецького університету : Науковий журнал. – 2008. – №1

УДК 349.2

Лисицька Т. Г.,
аспірант Харківського національного
університету внутрішніх справ

ПОНЯТТЯ ТА СУТНІСТЬ ЗМІНИ ТРУДОВИХ ПРАВОВІДНОСИН ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ

Стаття присвячена дослідженню поняття та сутності змін трудових правовідносин державних службовців. Обґрунтовується позиція щодо трудово-правового характеру державної служби. Досліджуються норми національного законодавства, які передбачають зміни трудових правовідносин, а також наукові підходи до визначення поняття та різновидів змін трудових правовідносин. Надається визначення поняття «зміна трудових правовідносин державних службовців».

Ключові слова: трудові правовідносини, державні службовці, служба, праця, переведення, переміщення, зміна істотних умов державної служби.

Статья посвящена исследованию понятия и сущности изменений трудовых правоотношений государственных служащих. Обосновывается позиция трудового характера государственной службы. Исследуются нормы национального законодательства, предусматривающих изменения трудовых правоотношений, а также научные подходы к определению понятия и разновидностей изменений трудовых правоотношений. Дается определение понятия «изменение трудовых правоотношений государственных служащих».

Ключевые слова: трудовые правоотношения, государственные служащие, служба, работа, перевод, перемещение, изменение существенных условий государственной службы.

The article is devoted to the study of the concept and essence of changes in labor relations of public servants. The position of the labor and legal nature of the civil service is substantiated. The article examines the norms of national legislation providing for changes in labor relations, as well as scientific approaches to the definition of the concept and types of changes in labor relations. The definition of the concept “change of labor legal relations of civil servants” is given.

Keywords: labor relations, civil servants, service, work, transfer, relocation, change of essential conditions of public service.

Постановка проблеми. В сучасних умовах інтеграції у європейське співтовариство, вдосконалення економічних відносин в країні особливої значущості набувають питання забезпечення ефективного функціонування державних органів, яке неможливе без висококваліфікованого персоналу, що за своїми професійними, діловими та моральними якостями був би здатним виконувати поставлені перед ним завдання.

Змінюваність трудових правовідносин державних службовців є однією з їх ознак, що пов'язано, зокрема, з переведенням державних службовців на вищі посади з огляду на позитивні результати їх роботи або на нижчі посади з огляду на недостатню кваліфікацію або несумлінність державного службовця. Можна навіть сказати, що від того як керівники державних органів будуть застосовувати той чи інший вид зміни трудових правовідносин державних службовців не в останню чергу залежить якість функціонування державного органу. Тому важливим сьогодні є правильне розуміння норм національного законодавства у відповідній сфері, чому сприятиме дослідження поняття та сутності зміни трудових правовідносин державних службовців.

Стан дослідження. Проблеми правового регулювання проходження державної служби за часів незалежності України вивчали такі науковці, як: А. В. Андрушко, Б.О. Безкорвайний, В. С.